1/2 p 7

SEJM CZTEROLETNI.

Mowy zawarte w tomie III. 1788-1792.

Rok 1788.

~~xxxBernowiczxMichałxxnrxx28xdxx2xXxx~~

1. Jordan Jan. Głos... 2.XI. nr. 6.
2. Karśnicki Ludwik, Głos...3.XI. nr.4.
3. Krasiński Jan, Mowa... 10.XII. nr. 7.
4. Mniszech Michał Wandalin, Głos... 27.X. nr 3.
5. Suchodolski Wojciech, Mowa... 11.XI. nr. 5.
6. Stanisław August, Mowa... 7.X. nr. 2.

Rok 1789.

1. Bernowicz Michał, Mowa... 2.X. nr.28.
2. Butrymowicz Mateusz, Głos...7.III. nr.16.
3. Czacki Michał, Mowa... 26.II. nr.12.
4. Krasiński Adam bp., Głos...18.VIII. nr.25.
5. Kublicki Stanisław,Przymówienie się...16.IV. nr. 21.
6. " " " ...28.IX. nr. 27.
7. " " " ...15.XII.nr. 30
8. Mniszech Michał Wandalin, Głos...29.I. nr. 10.
9. Morski Onufry, Głos... 3.VIII. i 6.VIII. nr. 24.
10. Moszyński Fryderyk Józef, Głos... 9.III. nr. 17.
11. Potocki Ignacy,Głos... 10.XII. nr. 29.
12. Radziszewski Michał, Głos...26.II. nr. 13
13. Rożnowski Antoni, Głos...17.III. nr. 18.
14. Stanisław August, Głos...7.IX. nr. 26.
15. Strasz Michał, Głos... 3.IV. nr. 20.
16. Suchodolski Wojciech, Mowa... 5.VI. nr. 22.
17. " " ,Mowa...17.VII. nr. 23.

~~18. Świętosławski Wojciech, G~~

1

18. Swiętosławski Wojciech, Głos... 3.III. nr. 15.

19. Szembek Krzysztof bp., Głos...19.I. nr. 9.

20. " " " , Głos... 27.II. nr. 14.

21. Walicki Bazyli, Mowa...8.I. nr. 8.

22. Wawrzecki Tomasz, Głos...20.II.nr.11.

23. Zeleński,Franciszek, Mowa...26.III.nr.19.

Rok 1790.

1. Dłuski Sebastyan, Głos...2.IV. nr.1.

2. Kościałkowski Tadeusz, Mowa...26.IV. nr.32.

3. Krasiński Adam bp., Mowa...7.V. nr.33.

4. Mostowski Tadeusz, Podziękowanie...13.XII.nr.36.

5. Pągowski Józef, Mowa...20.XII. nr. 35.

6. Rzyszczewski Adam,mGłos...10.V. nr.34.

7. Wybranowski Ignacy, Mowa...30.III. nr.31.

Rok 1791.

1. Chojecki Jan, Głos... 15.IX. nr. 41.

2. Czacki Michał, Głos... 24.XI. nr.47.

3. Dłuski Tomasz, Mowa...20.I. nr.37.

4. Hryniewiecki Kajetan, Mowa...14.XI. nr.45.

5. Moszyński Fryderyk Józef, Głos...23.IX. nr.43

6. " " " , Głos...26.IX.nr.44.

7. Sokołowski Serafin, Odwołanie się...4.IV. 38.

8. Stanisław August, Głos... 18.XII. nr. 48

9. Suchorzewski Jan, Głos... 3.V. nr.40

10. Swiętosławski Wojciech, Głos...15.IX. nr.42.
11. Witosławski Józef, Głos... 22.XI. nr 46.
12. Zakrzewski Ignacy, Mowa...3.V. nr.39.

Rok 1792.

~~1. Stanisław August, Głosy... 27.I.49.~~

46

GŁOS JOZEFA WITOSŁAWSKIEGO,

POSŁA PODOLSKIEGO,

Na Sessyi Seymowey Dnia 22. Listopada, 1791 Roku

MIANY.

Nayiaśnieysze Rzeczypospolitey Stany!

Podaną przezemnie Tabellą, oznaymiłem Wam niedostatek Skarbu Kororonnego, sądziłem w tym dopełnić powinności Posła, y przysięgi do examinu Skarbu Deputowanego. — Położona obok Percept Expensa, naywidoczniey o potrzebach Skarbu was przekonać powinna, a gdy Tabellą dopiero czytaną nietylko nie deficit, ale nawet superata w Skarbie iest ogłoszona, z dwoch tych przeciwnych wniesień, gdy zostawać moglibyście w niepewności, a ta mogłaby być Kraiowi szkodliwą, obiaśnienie dopiero czytaney Tabelli przedsiębiorę.

Głos słyszany gorliwego Posła, miał pewnie sziachetny powod dobra Kraiu, nie do niego zatym, lecz do tych, którzy mniey wiadomi dochodow Skarbu, mogliby być uprzedzeni, y do tych, co do zastąpienia deficit maią być pociągani, by zostali przekonanemi o koniecznych Kraiu potrzebach, obracam mowę moią. — Nie należy mówią trwożyć Narod głoszeniem niedostatku Skarbu, lecz czy należy usypiać go mniemaną Skarbu obfitością? Przychodzi mi patrzyć na usiłowania pragnących okazać deficit mnieyszym, lub żadnym, iak na sprawę w Sądzie. Naygorszą pragnie strona wymownie naprawić, by zyskać znośnieyszy Dekret, was ia nazywam

Nayia-

Nayiaśnieysze Stany Sądem, deficit stroną, a drugą przeciwną Starostow. Prawdy Geometryczne tak iak y numeralne są niewzruszone, y mocnieysze nad wszystkie mniemania. Tabella odemnie dawniey podana, gdy ani w przychodach, ani w wydatkach z dopiero przeczytaną nie zgadza się; od was to Nayiaśnieysze Stany zależyć będzie decydować, ktòra do istoty rzeczy bardziey zbliża się, y która potrzebom Skarbu dogodnieysza, w podaney teraz okazane są przychody Skarbu, wyżey milionem stało się dla tego, iż w moiey Tabelli w niestałych dochodach, iakie są Cło, Czopowe y inne śrzednia z trzech lat brana iest proporcya, w Tabelli przeciwney rok naywięcey dochodow przynoszący, iest położony. Co do dochodu Tabaki ten był takim w ostatnim roku, gdy Skarb examinowałem. Pobor Skórowy iest stem tysięcy więcey, rzecz ta, że iedynie na spekulacyi gruntuie się, koniec roku okaże, ieżeli mniey, lub więcey, iak dwa miliony Skarbowi przyniesie. To co do przychodow. Co zaś do expensy, w tey nie położony iest wydatek na wypłacenie długu 10 milionow Hollenderskiego, przyrzekła Kommissya ratami w przeciągu lat 12. ten dług umarzać, uczyni to co rok z prowizyą 1,150,000. a w roku 1803. gdy zniesiony zostanie, nie będzie pewnie ze szkodą Kraiu, gdy corocznie kwota podobna w Skarbie, nad potrzeby zbywać będzie; toż samo mówię o 600,000 Zł: destynowanych na umorzenie długu Waszey Królewskiey Mci, który wydatek ustaie w roku 1795.

Policya położona *projective*, iż żąda Zł: 800,000. naznaczono iey w dopiero słyszaney Tabelli Zł: 200 000. ten iest naylepszy sposob umorzenia deficit, odmòwić potrzebny Magistraturom na wydatki fundusz; lecz w to weyrzeć należy, czy może tak szczupłym obchodzić się, dochod bowiem z Miast, do którego chcą, by była odesłana, ma iuż swoie cięźary, oszczędni iesteśmy w płaceniu usług, a dobrze chcemy być usłużeni; w Tabelli odemnie podaney na Ekonomią wewnętrzną, położony iest milion, y na to wydatek tak potrzebny, iest zaprzeczony, wielu bowiem iest mniemaniem, iż może być przez Kompanie załatwiony, zwłaszcza co do spławności. Bardziey tego życzę Kraiowi memu, iak spodziewam się, wiem, iż ościenny Sąsiad, zeszły Fryderyk, silne na szczupłey ziemi, utworzył Mocarstwo, znał więc rząd, nie czekał Kompanii, kilkanaście milionow Talarow wsypał w ziemię, odniosł stokrotne pożytki, nie oszczędzał Skarbow, gdy na osuszenie błot Warty y Noteczy w roku

ku 1773. wydał 4,500,000 Zł: naſzych; w tym właśnie czaſie ſłyſzałem narzekaiących: y to ſtwierdza Rapport Kommiſſyi Cywilno-Woyſkowey Powiatu Pińſkiego, że przez nie łożenie potrzebnych koſztow na uczynienie kanałow, na błotach Litewſkich ſpławnemi, za trzykroć ſtò tyſięcy Czerwonych Złotych zaległo towarow, z których że było naywięcey w drzewie, marnie teraz gniie; y od lat trzech, gdy kanał nie ſpławny, zoſtał handel zatamowany, nie ieſt że to ogromną ſzkodą dla Kraiu, nie odwrócisz to mimo naylepſzych Praw przychodniow, gdy w Rządzie pomocy do handlu mieć nie będą? to iedyne źrzodło ſprowadziłoby nam handel Angielſki, bez którego wprzod ułatwienia żadne negocyacye nie pomogą. —— Wſzyſtkie niemal rzeki naſze maią zawady ſpławności, ſzukanie ſoli y kruſzcu, na to Fabryki, Manufaktury, nie winnyż bydź rządnego Kraiu objektem, y doſtarczaiący na uſkutecznienie tychże mieć wyznaczony fundusz. —— Co do expenſy extra-ordynaryiney Woyſka, położony na to wydatek *projective*, iak nayſkromniey milion, pewnie Kommiſſya Woyſkowa zapytana, nierównie więcey żądać będzie. — W Tabelli dopiero czytaney całkiem ten wydatek zoſtał opuſzczony. Jeſt konieczny y nie mały w przeciągu bowiem dwóch lat 1789 y 1790 wydał Skarb procz expens Etatem przepiſanych, na ſame extra-ordynaryine Woyſka potrzeby 14,441,925. Złł: nie były iednak zakładane Magazyny broni zapaśney, ni żadna ſtawiana Forteca; Łatwo zatym okazać deficit żadnym, przeczyć kilku milionom koniecznego wydatku, a reſztę napełnić ſperandą, ta z koekwacyi y z przedaży Staroſtw ieſt nie zawodna, nie wprzod iednak znoſić będzie deficit, aż Prawem będzie uſtanowiona. I tać to ieſt różnica Tabell: moia okazuie Skarb, iak ieſt, przeciwna, iak być może obydwie wſpólny maią cel, by Skarb zoſtał napełnionym. — Była ta ſperanda y w roku przeſzłym, Skarb iednak zaciągnął długu dzieſięć milionow, który złączony z innemi bocznemi przychodami, iako to protunkami dwoma, Remanentem Seymu 1786. Przychodami za przedaż Dobr po Duchowieńſtwie, ſummami od różnych darowanemi, okazuie, iż Skarb wydał procz weſzłych z podatkow pieniędzy, przeſzło 30,000,000. zdaie ſię, iż to naylepiey wyiaśnia Skarbu niedoſtatek, gdy gotowych teraz w Skarbie nie znaydzie ſię, iak trzy miliony. Troſkliwość w Narodzie ieśli ieſt, ta nie o deficit, lecz by ten ochroniwſzy Staroſtwa, nie ſpadł całkiem na Dobra Dziedziczne. — Wyrazy prawdy częſto bywaią nie miłe, lecz

dla

dla tego, że niektorym przykre, należyż ie zataić? mowię to do Staroſtw iedyna ieſt dla nich pora Seym teraźnieyſzy, zyſkać mogą względy, przyciśniony więkſzym dla niedoſtatku Skarbu Narod długiem, unieſiony zapałem, zamiaſt co umiarkowany teraz wydać może wyrok, ſurowiey poźniey, by nie poſtąpił.

Dla umorzenia zatym wątpliwości, dopraſzam ſię Nayiaśn: Stanow, aby wyznaczona do Percept y Expens Deputacya, znioſſzy ſię z naywyżſzemi Kommiſſyami, nieodwłocznie weſzła w rozpoznanie potrzeb Skarbowych, ułożyła iak naydokładnieyſze tego Tabelle, y wam ie w iak naykrotſzym przynioſł aczaſie.

W WARSZAWIE,

w Drukarni Uprzywileiowaney M. Grölla, *Kſięgarza Nadworn. J. K. Mci.*